

Numerul 33.

Oradea-mare 17/29 august 1897.

Anul XXXIII.

Ese duminica. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2 de an 4 fl., pe trei luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei.

Din valurile vieții.

Amintiri.

Era într-o zi caldă de primăvară și plină de sîrbătoare. Ciripiri cu mii de înțelesuri armonisau farmecul naturii, iar vîzduhul îmbalsămat de mireasma florilor de sulcină îmi răcoria într'un farmec nedeslușit întreaga mea ființă.

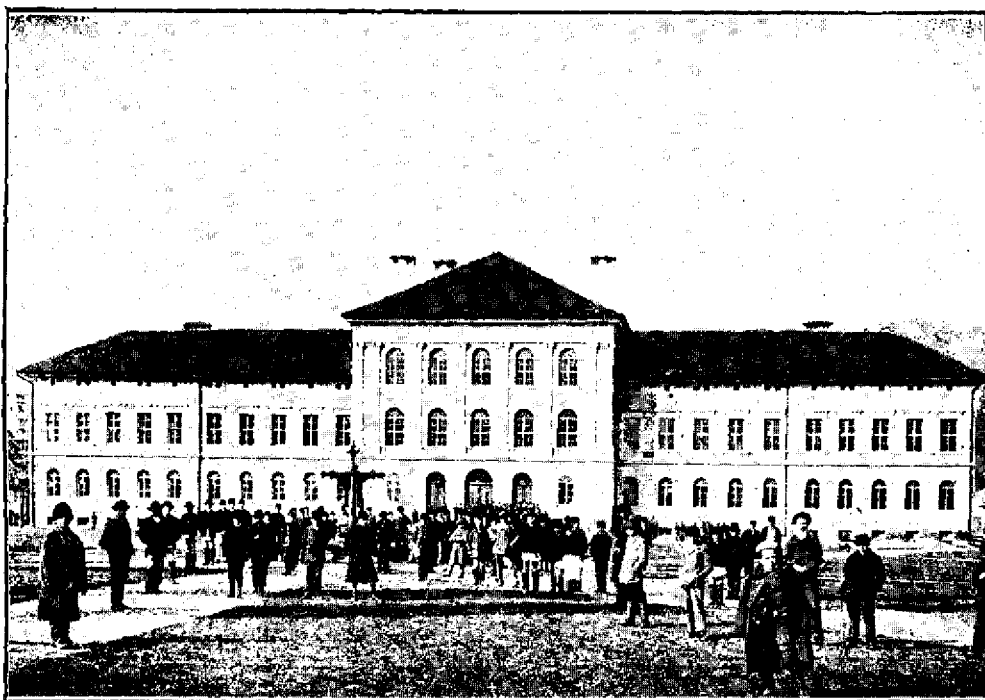
Eu stam întins pe un covor de iarbă verde, și de-odată o muzică de șoapte m'a făcut să tresar din moliciunea mea și când mi-am întors ochii, ei au ramas așintiți pe Dora, pe frumoasa copilă cu părul negru și cu ochii albaștri.

Avea ceva deosebit în toată înfățișarea ei aceasta copilă, avea ceva ce te captivă și te făcea să tremuri. Am urmărit-o deci cu privirea până ce de-abia se mai zăria în depărtare și când pierdută în al multimei vârtej am scăpat-o din vedere, m'am trezit cu totul într-o altfel de atmosferă și simțiam cum

mi se sbuciumă neastîmpărate ale inimii bății. Îmi venia să plec și eu, dar în acelaș timp gîndul neisbutirii m'a pironit locului și ca printr'un fulger din senin mi s'a luminat clar în minte ridicolul simțului meu.

Băiat abia de 13 ani, eram cel mai mic între prietini, cu cari îmi petreceam copilăria, și poate tocmai din acest motiv, nici o vorbă bună nu mi-am auzit de la ei, decît numai reutate, batjocură și ocară. Ori de câte-ori venia rîndul la glumite, glumele lor tot asupra capului meu trebuiau să se descarce, iară eu eram nevoit să le sufăr în tăcere. Acest tratament

inse a influențat asupra mea ca să devin mai rezervat și din cale afară timid. Cum aș fi putut dar acuma, când abia m'am simțit atins de aripa unor iluzii, să me înalț de odată așa de sus eu gîndul, încît să cred în izbucire? — Ah! neșermurită a fost munca mea sufletească în acele momente și neșermurit a fost și disprețul, care după mult sbucium și multe frămîntări, l-am aruncat în spina iubitorilor

GIMNASIUL GR. OR. ROMÂNESC ÎN BRAȘOV.

mei prieteni. Ca și o văpaie, care după ce multă vreme a ars sub spuză, izbutește în sfârșit să iese la larg, așa eră situația mea! Rënd pe rënd am simțit toate acele vibrațiuni mărețe, cari dau zor gândirii să eum-pânească drept, -- rënd pe rënd m'au cutreerat toate acele nobile porniri ale sufletului, cari te înalță sus peste a omenirii rele și te fac să crești că ai o lume sub cărma ta, -- rënd pe rënd au trăit toate acele imboldiri naturale, cari cu o putere elementară te mână înainte, mereu tot înainte. Și când pornit astfel pe a visurilor cale, începeam a-mi țese deja pânzătura iluziilor frumoase, ei, prietini mei, îmi apăreau ca niște viermuleți fără putere, cari n'au nici o menire, nici rost în lumea lor. M'am hotărât deci să rup ori ce legătură de prietinie cu ei și singur în țara visurilor mele să încep o nouă viață.

Dar agitat poate de gândurile ce-mi troieniau mințile, ori poate dus de-un „dor me mână“, me văd-qui fără de veste pornit și eu pe drum, pe acelaș drum pe care cu câteva ore înainte trecuse scumpa mea. Am mers deci înainte pe drumul apucat și în scurtă vreme, me pierdui și eu în învălmășala mulțimii.

Eră maiialul studenților de la liceu și astfel in-desuia eră mare, căci din bătrâni remas-a obiceiul să nu lipsească nimeni de la aceasta animată petrecere. Musica cântă tocmăi valsul, iară eu retras după un stejar bătrân, de unde se putea vedé bine peste întreg spațiul de dans, priviam cu nesațim părechile fericele, cari înfierbintate treceau rënduri... rënduri. Ia sbo-rul desaripat al valsului.

Când am văd-ut-o inse pe Dora zimbînd unui băiețandru cu mustețile abia mijite, și apoi dată pradă îmbrătoșerii idioate a brațelor lui, -- îmi venii să plâng de ciudă, dar în acelaș timp un glas par că-mi șoptia la urechie că ea nu este vinovată și că eu nu am de ce să me tem. Eră acelaș glas ispititor de dulce, care de atâtea ori m'a făcut să-mi uit de datorii și maintea căruia resoanele severe trebuiau totdeauna să retereze și să se adăpostească într'al doilea plan.

A trebuit să ascult și de astă-dată îndemnul acestui glas, și fără de veste m'am trezit și eu învâl-mășit în vârtejul nebun al valsului, avënd lipită la pieptul meu pe Dora, pe cea mai sfântă icoană a chibzuirii mele.

Când am sfârșit tura de dans, nu știu dacă am mai văd-ut pe cineva în giurul meu; atâtea inse știu, că un hobot de ris nebun îmi umplea auzul și ea și un făcător de rele, me vedeam deja urmărit de privirile batjocoritoare ale prietinelor mei, cari din nou a-veau prilej să jubileze. Norocul inse că astă-dată am putul să fiu neobservat de ceata tiranilor mei, ceea ce mi-a servit de bun augur pentru cele viitoare.

II

Trecură doi ani de zile dela aceasta întelnicire, și timpul acesta a fost chiar' de-ajuns, ca să me facă să-mi uit de Dora. Copiii uită ușor, și eu încă copil fiind, nu puteam să fac excepție. Totuș o remășiță de „nușciu-ce“ îmi furnică adeseori în inimă și nu arare-ori un fel de melancolie blazată îmi intunecă fața.

Cu vechii mei tovarăși am rupt ori-ce legătură de prietinie, iar' în locul lor mi-am recrutat o altă specie de prietini, toți mai mici ca mine, cari mai mult sau mai puțin supuși voinții mele, îmi erau mai suportabili.

Și cu prietini aceștia timpul îmi trecea de

minune, ba unul dintre ei mi-a remas cel mai intim prietin până în zilele de astăzi. -- Pe Dora nu am mai văd-ut-o nicăiri și abia după-ce trecură doi ani de zile, mi-a fost dat să o întelnicesc din nou. La prietinel meu Jules am fost invitat la masă, și acolo ne întelnicim.

Orologiul din față-mi arată 6 ore. Un mănunchiu de raze calde înalbiă păreții și eu priviam distras la figurile luminoase, ce se desenau într'una. Dora-mi ședea alături, dar' pentru tot binele lumii nu aș fi îndrăznit să-mi ridic privirea, să cat în ochii ei. Conversația se mărginea la nește rochii și în aceasta conversație eu nu puteam să am decât un rol pasiv. Dar' în sfârșit conversația doamnelor începuse a luă un caracter mai intim și astfel noi, nechiemații, am fost concediați afară. O bucurie copilărească ne-a invioșat fața și scăpați de năduful convenționalismului sever, ne-am simțit așa de bine la largul nostru.

Ne-am jucat de-a „prinsa“, dar' în curënd ograda s'a dovedit prea strîmă pentru a încăpé întreagă sburdălnicia noastră și am trecut în grădină.

— Te prind... -- ba nu me prind... și fața-i eră aprinsă, dar în momentul următor o stringeam cu foc la pieptul meu. Ea tremură neclintită în brațele mele și numai odată, într'un târziu, ridicându-ș ușor spre mine ochii ei mari și blânși, un zimbet ușor îi lunecă pe buze, un altul îi făcū gropiță în unghiul uceigașei sale guri și hop... Dora eră departe!... Am privit-o lung și dornic, și am văd-ut atunci că seninul ochilor ei blânși avea încă tot aceeaș putere de farmec, care a avut-o și la prima-ne întelnicire. Aceleași mișcări îi mlădiau și astăzi trupul și acelaș glas de vraje plin îmi săgetă și astăzi inima.

(Va urmă.)

AUREL CIATO.

Lăutarul.

Lea cărciuma mică s'adună toți voinicii s'asculte la cobza lui moș Pațanghel. El cântă și doine și chore frumoase, iar fetele cărduri sosese ađi la joc.

Le fălăe fote și li și cordele și brăuri și bete ce viu strălucese; pe sin un garoafe, crăite și nalbă; în mână mănuchiuri de erin, busuioc, iar sub brău parale pentru lăutar... Cobza lui resună, jocul se întelnește, Pațanghel oltează dar cântă merou...

Unul îi cere hora, altul poruncește bréul și bătuta; popii nu vor alla decât sërba lor.

Lăutarul face tuturor halărul; dar în urmă cobza de un zid a spart... Toți s'adună roată, strigă și-ame-nință, inse lăutarul impietrit a stat: A cântat și astăzi când pe a sa soție la groapă ș-adus; inse de durerea-i cine a vrul să șeie?

SMARA.

Cântec de pe Rin.

*Sus la Rin,
Cu pasul lin
Vină, rină
Dulce dină;
Că e Rinul tulburat,
Apa-i lină
Cristalină,
De odată
Dragă fată
Ca și mine s'a schimbat!*

*Pe la mahuri
Între rahuri
În furtună
Prea nebună
Stă corabia în rânt,
Iar răzlaşul
La tot pașul
Rugăcîmne
Tainic spunc
Tatălui ecesc prea sfînt!*

*E o clipă
De risipă,
E furtună! . . .
Tot într'una
Vîjîte cel uragan,
Mereu bate
Pînse late
Peste apă, --
Iar de seapă
La țerm, culeă grîne 'n lan! . . .*

*Să apari
Cu ochi mari
De odată
Dragă fată,
Rinul iar s'ar împedî,
Iar suspinul
Men, ca Rinul,
De la mine ar fugi!*

*Sus la Rin,
Cu pasul lin
Vină, rină
Dulce dină,
Că e Rinul tulburat!
Vină, rină
De alină
Dragă Rinul
Și suspinul
Ce la suflet mi-a intrat!*

IOSIF STANCA.

Pescarul.

(Urmare.)

IV

Șapuseala ce era în mintea, inima și sufletul meu, era cu mult mai mare, decât atmosfera năbușitoare ce domnia în acea țări din luna lui cuptor, în care am părăsit Parisul, acum mai bine de doi ani.

„În momentul când ți-am anunțat plecarea mea, eram aproape sigur, că nu ne vom mai vedea în lumea asta.

„Desgustul de viață ajunsese până la gradul cel mai înalt. Acel desgust, știi bine, era rezultatul creșterii greșite, ce mi se dase încă din leagăn, de tătutul meu, tot de odată și moșul meu, care după cum iarăși știi, me iubiă până la nebunie, fiind eu ultimul vâstar, ramas din familia lui, odată atât de numeroasă.

„Plecăm cu ideea, că de voi merge tot așa, să pui capăt acelei vieți, care devenia din țări în țări mai schimbătoare pentru mine.

„Trebue să ție inșe că, câte odată e destul un singur cuvânt, pentru ca să te scapi de la reu, sau să te arunce în brațele lui.

„Cuvintele ce mi-ai adresat în momentul despărțirii noastre trebuiau să aibă asupra mea efectul unui balsam binefăcător, care dacă nu-ți vindecă, cel puțin îți alină durerile.

„După ce te părăsii, începui să me gândesc în mine, de nu cumva aveai dreptate, țiecîndu-mi că pot încă deveni fericit.

„O luptă teribilă se născu în mine; cum omul înșe e aplecat mai mult spre reu, nu-mi puteam combate, decât foarte slab, ideile mele rătăcite. Plecând de aici m'am apucat de am colindat toate orașele principale din Franța, și dacă me-ai fi vădut în ce mod, cred că ai fi țieș cu siguranță, că eram nebun.

„Negăsind în nici unul din ele pacea sufletului, o luai spre Italia. După ce visitai mai multe orașe, fără să fi putut găsi ce căutam, îmi îndreptai pașii spre Roma, pe care n'o cunoașteam încă. Speram că acel oraș, care conține o istorie întreagă și lucruri atât de importante, îmi va alina suferința.

„Fui înșelat în credința mea.

„De ce me găsiam în locuri mai importante și mai sublime, de aceea durerea mea era mai mare.

„Când ți-am scris, me aflam din nou într'o dispoziție miserabilă, ba încă din cele mai miserabile, care poate era și preludiul unei boale ce izbucni la câteva zile. Boala mea dură mult; reconvalescența și mai mult. Nici nu putea fi altfel cu moralul întunecat ce aveam.

„După ce me tămăduii cu totul de boala fizică, părăsii Roma.

„Me îndreptai spre Neapole; nici acolo nu fui mai fericit. Din ce în ce me convingeam, că nici Italia nu me poate schimbat.

„Cu toate astea, tot nu puteam să seversese planul ce-mi formasem în două, trei rânduri, de a-mi lua viața. Când eram mai hotărît, ca printr'o minune auđiam cuvintele tale: „Poți încă fi fericit“.

„Părăsii Neapolea cu decisiunea de-a nu mai visita nici un oraș mare. Me mărgini dar a-mi îndreptă pașii spre locuri înfrumșețate numai de natură. Străbătusem deja un număr bunicele, dar nimic; nici o ușurare,

De doue zile me aflam într'o mică localitate de pe marginea mării, destul de poporată în acel moment de oameni ce veniseră de prin orașele vecine, ca să petreacă zilele călduroase ale verii; — eră tocmăi doi ani de la despărțirea noastră.

„Care mai de care eră mai încântat de poziția admirabilă, de aerul cel bun și ce mai știu eu de ce.

„Singular eu nu puteam împărtăși bucuria și plăcerea ce producea la ceilalți oaspeți acea localitate adevărat sublimă.

„A treia zi după sosirea mea fui deșteptat de risetele familiei ce locuia alături de camera mea. Vorbiau atât de tare, încât înțelesei, că se pregăteau să tacă o partidă pe mare; — de acolo risul și veselia. Somnul mi se speriasă; me sculai și contra obiceiului meu, me dusei să aridic singur stururile de la ferestre. Timpul eră cum nu se poate mai frumos. Se vedeau deja primele raze ale soarelui, cari se reflectau în marea liniștită și de un albastru straveșiu. Frumusețea naturii ce aveam înaintea ochilor mei, eră feerică, prea frumoasă înse pentru un om nenorocit, sau de vrei, smintit cum eram eu. Ea îmi făcu reu; me hotărîi să-mi iau viața ca să termin odată lupta ce aveam de atâția ani cu mine însumi și pe care eram prea slab ca s'o bravez.

„Repede-ți scrisei câteva rânduri pentru a-ți spune că mor. Pusei serisoarea în busunar și eșii ca s'o duc singur la poștă.

„Mergând auzii de-odată o voce care-mi atrase atențiunea. Lăsai drumul poștei și o luai spre mare, de unde veniau acele sunete triste, și tot de-odată vesele. Nu-mi trebui mult și ajunsei la locul de unde venia cântecul. Me oprii la câțiva pași. Me aședai pe o piatră lângă mare și-mi proptii capul în mână. Cântecul își urmă cursul, nu știu dacă persoana ce cântă me văduse, sau nu.

„După ce ascultai astfel câțiva timp, simții în mine o schimbare și din nou îmi resunară la ureche cuvintele tale: „Poți încă fi fericit“. Cântecul încetase aproape de tot; din când în când, d'abîă se mai auzia câte o notă slabă. El me mișcase în câțiva și așa hotărîi să me duc să ved în față pe persoana care fusese în stare, prin vocea sa, să mai deștepte în mine o simțire.

„Fără să mai me gândesc, me dusei lângă dînsa și după ce observai toate uneltele ce erau împregiuru-i, me convinsei că aveam în fața mea un pescar. Își prepară tocmăi barca de plecare; sigur mergea la pescuit.

„Pe figura lui se vedea o mulțumire și o veselie, care me făcu să cred, că e fericit.

„Îl întrebai, așa cam din chiar senin, de merge la pescuit?

— Da, — răspuse el scurt și cam mirat.

„De aci înainte îți voi spune din cuvînt în cuvînt dialogul ce am avut amîndoi, — dîse Vladimir cătră mine, intrerupîndu-se câteva minute. Apoi reîncepî:

— Dă-mi voe, să te întreb de pescuești numai din plăcere, sau pentru ca să-ți câștigi hrana de toate zilele, — dîsei eu.

— Din amîndou punctele, — dîse pescarul.

— Cum așa?

— Foarte bine. Întimpin toate trebuințele vieții cu banii ce iau pe peșcele pescuit de mine și plăcerea ce simt în pescuit, nu o aș schimbă-o cu nimic.

(Va urmă.)

A. SANDA.

P o v e s t e.

*A fost o fată de păstor
Cu-o gură mică mîmurnată
Și ochi avea căprîi, de-un farmec
Cum n'am vădît la altă fată.*

*Oînd te privii pe de-afurișul,
Simțiai că-ți varsă ceva 'n sîn, ---
Și-'n veci i-se jocă pe buze
Un rîmbet dulce și senin.*

*Cînd mi-a eșit odată 'n cale,
I-am dat un trandafir deschis
Și ochii ni se 'nerucțară,
Și ea șireata, a suris.*

*Și-apoi s'a dus . . . pecat . . . mai bine
Să nu-i fi auzit de nume,
Căci sufletu-mi de-atunci bolește
De câte boale sînt în lume!*

P. CONDA.

Gimnasiul gr. or. românesc din Brașov.

La ilustrația de pe pagina primă. —

Peste câteva zile feriile școlare se vor încheia și școlarele se vor împopora de nou. Credem dar că e tocmăi binevenit privilegiul să înfășoșăm cetitorilor nostri unul din gimnasiile noastre, prin ilustrațiune și teest, anume gimnasiul gr. or. românesc din Brașov.

Înființarea acestui institut a început la 1850; inițiatorii, la stăruința lui Ioan Popasu (atunci proto-presbiter acolo, iar mai târziu episcop la Caransebeș,) au fost reprezentanții parohiilor din Brașov-cetate biserică Sfîntei Adormiri și Brașov-Scheiu, biserica St. Nicolae, angajându-se toți fruntașii să contribuie în timp de zece ani tot ajutorul pentru susținerea acestui focar de cultură.

S'a deschis la 1 octombrie 1850 și până la 1862 a funcționat ca gimnasiu inferior cu 4 clase, atunci treptat s'au deschis și clasele superioare și s'a completat în anul școlar 1865/66, cînd s'a dat totodată și primul examen de maturitate.

Primul profesor și apoi director al gimnasiului a fost Gavril Muntean, care 'n urmă s'a ales și membru al Academiei Române. Urmă David Almășan, apoi dr. I. G. Meșota, Stefan Iosif, Ipolit Ilisieviici și în fine dl Virgil Onițiu, care funcționează și astăzi începînd din 18 august 1894.

Edificiul gimnasiului a început a se zidi la 1851; la punerea petrei fundamentale, 17 septembrie, serbătoarea Sft. Sofii, a asistat însuș episcopul Andrei Șaguna, care a ținut și o cuvîntare, serbare care de atunci se repetază în fiecare an. La 1871 edificiul acesta s'a mărit și a primit forma imosantă ce arată ilustrația din fruntea foii noastre.

Edificiul gimnasiului, serie dl Virgil Onițiu, din a cărui lucrare* scoatem datele întrebuintate aici, este situat în fața unei piețe mari deschise, care servește ca teren de joc pentru școlari, pe unul dintre locurile

* Conferințele pedagogice ale corpului profesoral din Brașov, seria J, publicate de Virgil Onițiu, Brașov, 1897. Pag. 99.

CANOVAS DEL CASTILLO
Prim-ministrul ucis al Spaniei.

cele mai frumoase ale oraşului nostru, numit „Groaver“. El constă dintr'un parter înalt și un etagiu și numai la centru, unde se află sala festivă, are două etagiuri. Fațada măreață a edificiului are 52 de ferestre mari către piață și 3 portale. Numărul total al încăperilor din edificiul gimnasiului este de 36, dintre cari astăzi 8 încăperi servesc de cancelarii (direcționale, eforiale și profesionale,) 2 ca locuință pentru pedel, iar 1 pentru diferitele colecțiuni de mijloace de învățământ și bibliotecă; e o mare sală festivă și restul de 18 sale servesc ca sale de învățământ pentru cele 8 clase gimnasiale, 4 reale și 4 primare de băieți (cu două clase paralele.) Fațada principală a edificiului are 72 metri în lungime.

Ceea ce privește frecvența școlarilor, începând din 1866 și până la 1895, au făcut examenul de maturitate 355 de enși.

Cea din urmă sistemizare a plății profesorilor s'a făcut la 1894. Salarul de profesor definitiv e 1200 fl.+cuincuenalii de câte 100 fl. și bani de evartir peste tot de 200 fl. Aduș pentru directorul școalelor medii s'a sistemizat 300 fl., iar bani de evartir 300 fl. Profesorii suplenți au 800 fl., iar cei provizori 900 fl. fără alte emolumente. Maximul competenței unui profesor ați deci este de 1900 fl., iar pentru director 2300 fl.

În anul școlar 1896/97, precum aflăm din „Programa“ acestui an, au funcționat la gimnasiu 13 profesori ordinari și 1 extra-ordinar, 3 profesori secundari.

Diferitele colecțiuni de mijloace de învățământ, conform acestei „Programa“, au următorul conșpect :

Biblioteca gimnasiului conține 6175 opuri în 7624 volume și 2043 fascicule, care se împarte în biblioteca profesorilor și a școlarilor. Afară de aceste, fiecare clasă a gimnasiului, începând de la classa III, are biblioteca sa.

Museul istoric-filologic are 89 tablouri istorice și 11 obiecte antice; colecțiunea numismatică numeră 488 piese și anume 3 aur, 273 argint, 9 nikel, 185 aramă și bronz și 18 hârtie; museul de istorie naturală are o colecție bogată, 357 minerale și 47 stânci; cabinetul fizical 245 aparate fizicale; cabinetul de chemie și colecțiunea merceologică constă din 210 flacoane cu diferite corpuri și reagenții, precum și un numer însemnat de probe și mostre de mărfuri aranjate în 2 dulapuri; colecțiunea hartelor cuprinde 74 harte istorice, 155 harte geografice și 6 tabele etnografice.

Fondul Coresi, înființat de directorul școalelor medii și de corpul profesoral, pentru tipărirea de cărți școlare și pentru trimiterea profesorilor în călătorii de studii, din care s'au tipărit până' acuma câteva lucrări, are 2519 fl. 27 cr.

Societatea de lectură Ioan Popasu a studenților de la gimnasiu a avut la finea anului școlar trecut o avere de 1563 fl. 61 cr.; biblioteca sa numeră 1123 opuri în 1313 volume.

Gimnasiul stă sub administrația numitelor parochii, care l-au înființat. Aceste aleg din sinul lor pe câte 3 ani o delegație școlară, de câte 13 membri, care e supremul for administrativ școlar al susținătorilor școalelor. Delegațiile aleg din sinul lor un comitet școlar permanent de 12 membri, care se numește „Eforia școalelor centrale gr. or. române din Brașov“, care administrează averea școalelor, cu autorizarea delegațiilor școlare și cu reserva încuviințării consistoriului arhiepiscopalesc din Sibiu. Delegațiile școlare aleg pe profesori; inspecțiunea școlară o are consistoriul arhiepiscopalesc din Sibiu; iar conducerea, directorul.

Spre toamnă.

Afară 'mprășcoie rântu foi
De trandafir uscate, —
Și tu la geam gândeșci dușos
La scumpe vremi sfârșiate.

Din lumii apuse-ți aminteșci
Câte-o iubită față, . . .
Și vai, tu simți cât ai perdut
Din visuri și viață.

Priveșci afară-al toamnei joc,
Și plânsu 'n ochi îți sare,
Căci mări de frunse 'n rânt nu pot
O roză a mai face.

TRAIAN

Henrik Ibsen.

-- Studiu critic. --

(Urmare.)

»Eu«-ul lui Gynt e-o armată
De doruri, planuri și cerințe.
»Eu«-ul lui Gylt e-o mare lată
De plăcuri, așteptări, speranțe.
În seară, ce 'n mine se frământă,
Ce pieptul meu mi-l înfierbîntă.
Dar cum celui din cer îi trebui
Lut, ca să fie creator,
Așa și eu mereu am lipsă
De banul cel strălucitor, —

și întreaga devisă a acestui Gynt e: „să-și fie șișiești destul“. Nu voi enumera pe rând toate stadiile prin care a trecut. Fost-a vîndător de idoli în China, fost-a profet în Arabia, fost a proprietar de negri în Africa, fost-a săpător de aur în America, fost-a erudit savant în Egipt, fost-a alte multe, până și împărat - într'o casă de nebuni în Cairo. Și totuș n'a fost nimic, căci din toate a fost numai puțin. Sferșital și-l ață în brațele iubitei sale de odinioară, care l-a așteptat cu credință până la adânci bătrânețe.

Cel mai voluminos dintre toate opurile sale e: „Împărat și Galileu“, care se împarte în două părți: I. *Căderea Cesarului* și II. *Împăratul Julian*, fiecare din ele enștințându-se peste 5 acte.

Ibsen își numeșce piesa: „dramă de istorie universală“ (verdenhistoriske) și deja astă numire ne arată că nu avem a face cu o simplă dramă istorică. Într'adevăr, istoric în ea e numai stilul și descrierea mediului, figura principală e o plăsmuire a lui Ibsen, clădită pe un nume păștrat de istoric. De și strins luând, nu o putem numi nici „poesie dramatică“, totuș am clasat-o aici, parte fiind că datează din acelaș timp zbuciumat, căruia avem să-i mulțămim nașcerea lui *Brand* și *Peer Gynt*, parte fiind idea principală și esecularea ei mai mult asemănătoare cu a unei poesii dramatice, decăt cu a unei drame. Acțiunea nu e de loc dramatică, căci ea progresaază adese-ori într'o scenă și stă apoi pe loc acte întregi, a căror singur scop e de a caracterisă pe erou cu o minuțiositate aproape pedantă.

Acest erou al piesei e Julian Apostata. Cel ce

cunoaște viața acestui nenorocit împărat, știe și în ce constă conflictul tragic al caracterului său. La nașterea și la moartea unei idei mari, se află totdeauna cea mai entuziaștii apostoli-martiri ai ei, a căror soarte e predestinată și a căror cădere inevitabilă. Dar nu e asemenea moartea celui ce luptă pentru o idee nouă și celui care luptă pentru salvarea unei idei vechi. Cel dintâi moare izbutind și victorios, cel din urmă e acela care dă ideii prin moartea sa ultima lovitură și o îngroapă în sieriul său.

De tagma acestor din urmă se ține Julian. În tinerețele sale el a fost un înflăcărat creștin, care convertise chiar mulți tovarăși de joc de ai săi la creștinism. Cu cât creștea înse mai mare, cu atât îl chinuia mai mult îndoiala. Puterea creștinismului slăbise de când el devenise religione de stat, creștinii se certau între sine, duceau viață nemorală și sectele diferite începuseră deja să se persecute pentru câte un „aleluia“. Dimpotrivă păgânii, cu cât erau mai persecutați, cu atât câștigau mai multă putere și școlile lui Libaniu și Maximus înflorau. Cu îndoiala în suflet pășesc Julian în școala lui Libaniu, pentru ca să lupte contra lui. Și aici avem să ne convingem pentru întâia oară, că Julian nu e bărbatul cel luminat pe care îl creșusem. De și observă goliciunea și egoismul lui Libaniu, totuși e învins de ea și în sfârșit, când ajunge în mâna misticului Maximus, Julian e pierdut pentru creștinii.

Constanțiu moare, Julian devine împărat. La sieriul predecesorului său declară lumii, că sub domnia sa religionea păgână și cea creștină sunt de o potrivă tolerate în statul său. Dar acestea au fost numai vorbe, căci el se îngroapă tot mai mult în corpul cel putred al păgânismului și persecută pe creștinii din ce în ce mai mult. Amicii îl părăsesc și în locul lor îl încungiuță ceata de lingușitori. El începe să creadă tot mai mult lingușirilor lor, are trebuință de oratori la curtea sa, care să-i preamărească faptele, pentru ca la auzul lor să se înlărească ănsuș prin aste minciuni. Libaniu, pe care cu drept îl desprețuisese odinioară, devine iar favoritul său. În lupta sa contra creștinismului nu-i rămâne decât forța asupritorului. Însedar caută în religionea sa moartă un simbur, pe care să-l poată opune ideii creștinismului, căci din păgânism numai forma a rămas. Și de astă formă se ține orbis, mergând pe strade îmbrăcat ca Bacchus, ținând bachanale, înse nu cu fecioare curate ca la începutul păgânismului, ci cu femei depravate ca pe timpul de ducă al astei religii. El lasă să-i crească barba, în esallarea sa caută să capete verui în ea pentru ca să impună astfel. Iar când plebea își bate joc fâțiș de el, Julian nu mai e împăratul, care să poruncească plebei, ci se pune pe aceeaș treaptă cu ea, discută cu ea pe strade și scrie cărți polemice despre barba sa. Citatul biblie: „Dă cesarului ce e al cesarului și lui Dumnezeu ce e al lui Dumnezeu!“ despre care în tinerețe își bătea joc, acum îi întorcea mîntea, judecând astfel: „Ce e al cesarului?“ Răspuns: „Tot“. „Ce e al lui Dumnezeu?“ Răspuns: „Tot“. Și sofismul ăstui răspuns îl duce la idea, că cesarul trebuie să fie și Dumnezeu în acelaș timp. De aceea el lasă să i se toarne statue, cărora să li se închine poporul, se proclamă ănsuș de ăeu și împărat al lumii și nebuneșce.

Între aceea creștinii, vedându-se amenințați, încep să lupte în masă contra lui. Diferințele de secte pier, se ivesc martiri, toți pășesc mână în mână im-

potriva acestui anticrist, răpind după sine și ceata păgânilor pocăiți.

Când Julian cade mort de lancea lui Agathon, pe care în copilărie el ănsuș l-a făcut creștin, ultimele lui cuvinte sînt: „Galileule ai învins!“ Și într'adevăr în loc ca să poată nimici creștinismul, Julian l-a întărit chiar în momentul când eră în pericolul cel mai mare, căci — și asta a vrut să accentueze în deosebi Ibsen — prin persecuțiile sale, a creat martiri și numai o religione, pentru care mii de suflete sînt gata să moară, e tare.

Scena principală din opul întreg, în giurul căreia se învîrte totul, și care singură e în stare să esplice și enigmatică ființă a misticului Maximus, este după a mea părere, scena unde apar duhurile, în actul III, în Ephesos. Maximus citează spirite. Mai întei apare o față luminoasă, pe care nu o poți distinge de-i bărbătească sau femeiască.

Julian (se apropie): De ce m'am născut?

Glasul: Ca să servești spiritului.

Julian: Care e menirea mea?

Glasul: Să întemeiezi împărăția.

Julian: Care împărăție?

Glasul: Împărăția!

Julian: Pe ce cale?

Glasul: Pe calea libertății.

Julian: Spune tot! Care e calea libertății?

Glasul: Calea necesității.

Julian: Și prin ce putere?

Glasul: Prin voință!

Julian: Ce să voesc?

Glasul: Ce trebuie.

Julian: Se pierde, dispăre! — (mai aproape.)

Spune, spune! Ce trebuie?

Glasul (văetându-se): Julian! (Dispăre)...

Julian (cătră Maximus): Care e împărăția?

Maximus: Sînt trei.

Julian: Trei?

Maximus: Mai întei e acea împărăție, care e întemeiată pe pomul cunoșcinții; apoi acea împărăție, care s'a întemeiat pe trunchiul crucii.

Julian: Și a treia?

Maximus: A treia, e împărăția cea mare a tainei, împărăția care se va întemeia pe pomul cunoșcinței și pe trunchiul crucii de-odată, pentru că pe amîndouă le iubeșce și le ureșce și pentru că își are obîrșia în dumbrava lui Adam și în Golgota.

Julian: Și asta împărăție va veni?

Maximus: E înaintea uși. Am venit și am socotit —

Julian (il intrerupe repede): Iarăș aud șoapte. Cine sînt oaspeții mei?

Maximus: Cele trei pietrii fundamentale sub mânia necesității.

Julian: Cine, cine?

Maximus: Marile ajutoare în calumnie.

Julian: Numeșce-i!

Maximus: Nu pot, nu-i cunosc, dar — îi-i pot arată...

Julian: Arată-mi-i! Iute Maximus!

Maximus: Păzeșce-te!

Julian: Iute, iute, vreau să-i ved; vreau să vorbesc cu ei, unul după altul!

Maximus: Pe tine să cadă vina! (Ridică un băț alb și strigă.) Ia ființă și arată-te, tu prima jertfă a destinațiunii!

Julian: Ah!

Maximus (acoperindu-ș fața): Ce veți?

Julian (intunecat): Uite-l; colo in colț. — Emare ca Heracles și frumos — dar nu, nu -- (șovăind) dacă poți, vorbește!

Un glas: Ce vrei să știi?

Julian: Care a fost menirea ta in viață?

Glasul: Păcatul meu!

Julian: Ce păcat ai comis?

Glasul: De ce n'am fost eu fratele meu?

Julian: Spune-mi verde: ce păcat ai comis?

Glasul: De am fost eu, eu însuși?

Julian: Și ce ai erut tu însuși?

Glasul: Ce a trebuit.

Julian: Și de ce a trebuit?

Glasul: Eu am fost eu.

Julian: Ești foarte laconic.

Maximus (fără să se ridice): În vino veritas!

Julian: Ai dreptate Maximus! (intinde un pocal umplut spre scaunul cel gol.) Scaldă-te in aroma vi-

Julian: Da.

Maximus: L-ai cunoscut?

Julian: Da.

Maximus: Cine a fost?

Julian: Cain.

Maximus: Drumul acela dară. Nu cercetă mai departe.

Julian (dă cu mâna prin aer): Pe celalalt Maximus!

Maximus: Nu, nu, nu; — nici când!

Julian: Pe celalalt! Mi-ai făgăduit că-mi vei arăta temelia unor lucruri. Pe celalalt Maximus! Vreau să-l văd; vreau să-mi cunosc oaspeții!

Maximus: Tu ai voit, nu eu! (Ridică bățul.) A pari tu selav ce ai voit, tu care ai ajutat la cea mai nouă rânduială a lumii.

Julian (privește țintă un moment in gol, apoi de-odată intinde mâna spre scaunul de lângă sine, ca

Algirieni.

nului, palidul meu oaspe! Împrospetează-te. Mai mult, și mai mult -- se înalță ca fumul unei jertfe.

Glasul: Fumul jertfei nu se înalță totdeauna.

Julian: De ce se întoșește acel semu pe fruntea ta? Nu, nu — nu da părul pe el. Ce e asta?

Glasul: Semnul.

Julian: Hm, să lăsăm asta. Și ce fruct ți-a adus păcatul?

Glasul: Cel mai minunat.

Julian: Ce numești: cel mai minunat fruct?

Glasul: Viața.

Julian: Și temelia vieții?

Glasul: Moartea.

Julian: Și a morții?

Glasul (se pierde într'un oftat): Veți, asta e enigma.

Julian: S'a dus.

Maximus (se ridică): S'a dus?

și când ar vré să oprească pe cineva și ție încet)! Nu te apropia.

Maximus (cu fața întoarsă): îl veți?

Julian: Da.

Maximus: Cum îl veți?

Julian: Il văd ca pe un om cu barba roșie. Are haine rupte și o fringhie de gât — vorbește cu el Maximus!

Maximus: Tu trebuie să vorbești.

Julian: Ce ai fost in viață?

Un glas (aproape de el): A douespedecea roată la carul lumii.

Julian: A douespedecea? A cincea deja e nefolositoare.

Glasul: Un... ar fi lunecat carul fără nume?!

Julian: Unde a lunecat cu tine?

Glasul: La mărire.

(Va urmă.)

SEXTIL PUȘCARIU.

Corespondența cu mama

a doamnei Alma de Dunca Schiau măritată Merritt.

Telegramă. Luzern 20 septembrie 1896.

Nu am epistolă de 6 zile, sunt ingrigită. Rog, răspunde ce-i? Luzern, Schweizerhof.

Alma.

XXVI

Schweizerhof 20 septembrie 1896.

Iubiții mei părinți,

Toamăi acum primesc mult așteptatele voastre epistole. Telegrafiasem cu câteva momente înainte, ne mai putându-mi reține nefiniștea. Cugetă, n'am avut 6 zile nici o știre!

Cu sănătatea sunt de tot bine, George tot astfel.

Joi plecăm d'aci spre voi, ne vom oprî la Viena, cum ȳici, la reîntorcere. Nu mai pociu ține locului de nerăbdare, ba și în vis tot cu voi sînt.

Mama lui George a scris să aibă de grijă să-mi țină el loc de familie lăsată departe; familia, și amici și toate câte le leagă de țara nașcerii. Se vede că e foarte de inimă femeie. Adevărat noroc pentru mine.

Eri am făcut giurul lacului. Ce frumuseță!

O apă de 700 metri adîndă și limpede ca aerul. Giur impregiur locuri eternisate de Schiller, prin Wilhelm Tell. Tocmai cum am cetit. Rütli, unde au jurat cei 32 Șwițeranî eliberarea patriei; Kussnach unde se pregătise carcera pentru Tell; Fluelen, unde i eră casa. Oh! nu-ți pot închipui ce adăne am fost mișcată.

Pe malul lacului e o piatră 80 m. de înaltă; pe dănsa cu litere de aur, săpală o inscripție „Pentru Bardul lui Tell“. Vine apoi die Axenstrasse, d'alungul lacului, șosea ce trece prin stănci, numai tuneluri. Ceva grandios. Sub aceasta minune, alta mai mare, Gotthardbahn, ce duce în Italia.

Adevărat, omul este miraculoasă ființă; atît de mic câte odată în simțiri și așă de mare în operele lui.

Capela lui W. Tell se iveșce printre pomii verđi, ea eșită din apă.

La capătul lacului apar munții Rostwek 9620 m. nălțime, Hangbaum Alp 5660 și Mythen, Rossberg, Righi, Pilatus; Righi 5905, Pilatus 6995 m.

Decănd sînt aci, ȳiua întregă port costumul albastru, adică ȳiua întregă sînt în excursiuni.

Are să vie aci fratele lui George cu familia. Au sosit deja la Schweizerhof epistole pentru dănsul.

Adio iubiții mei, dragă mamușă și papuși dragă; mii, mii de sărutări de la copiii vostri

Alma și G.

XXVII

(Tradus din franțuzeșce.)

Luzern septembrie.

Bună sara, mamușă mea cea scumpă. Cum se află mama iubită? Copiii vostri Alma și George sînt

bine și ve ȳice: curēnd ne vom vedē. Ochii-mi sînt plini de somn, hainele pline de praf; vom să me curēt și-apoi să dorm. Toată ȳiua am umblat; spun mîne pe unde. A revedere, mii sărutări.

Alma.

XXVIII

Luzern, septembrie 21 1896.

Mamușă dulce, dragă,

Iară nu am nici o știre de la voi de trei ȳile. Poate imi va aduce poșta de mîne. Doară nu me va fi uitat mamușă mea și papuși. Eu, d'aci, am scris deja de trei ori. Astăȳi plonă. Miercuri sau joi plecăm spre voi. Ne vom oprî la Zürich și lasbruck. Am luat bilete numai până la Viena. George voșce să mergem d'acolo pe Dunăre la Peșta. Astăȳi sau mîne trebue să ve sosescă parte din coferele mele. Mamușă dragă, nu mai pociu de bucurie că vin la voi.

Astăȳi am fost la „Gletschergarten“, niște pietre prin care sute și mii de secolî apa ș-a deschis cale și făcēndu-le în gropi mari, se poate vedē în ele flori împetrite, o vegetaȳiune întregă fossilă. Voiam să ne suim pe Pilatus, dar timpul eră grozav; mîne n'o putem face fiind duminecă și giuđii serbează; remîne partia pe luni. Marți Righi.

Cu sănătatea mergem amēndoi de tot bine. Ed. a luat prea multe prafuri de S. ce se petrece nu-ți pociu spune, au trecut timpii lui Moliere. Imi pare rou căci ai avē de ce ride cānd ai șci ce spune George. Totuș a aflat timp d'a ve salută.

Avea dreptate nu șciu cine care spunea că „ich mache die hotels unsicher“. Iată acum doi bieți englezî, veniți să admire munți și zăpadă, iată-i alergānd după mine, ca copiii după fluturi, nebuni de legat. George ride, dar me cam fereșce din calea lor.

La Geneva a fost un mare mariaȳiu. Cine cređi? un fost peștor, pentru care mull m'ai ocărit. Ghicî!

Prințul Tt. din Gteichenberg. Ce coincidență, și eu și el tot la Geneva, tot în aceeaș vară să ne căsătorim.

Și aci sînt romāni din Romānia și toți nimic mai pālin decăt „conși“. Rid cānd îi ved pe listele pasagerilor cu falsele titluri. Nu ved inse că noi, americanii, ce bine trăim și fără titluri. Este adevărat că n'avem titluri, dar avem „milioanele“ litlu și acesta.

Trebue să isprăvesc, ca să fac toiletă pentru masă. Sărută de mii de ori pe papuși din partea mea și nu îi lăsă să lucreze prea mult. Pe mamușă o sărut, cum șcii, de mii, mii și încă mii de ori.

În scurt timp a revedere. Me rog, scrie des. Baba mea cu năsip mai vine? și șchioapa?

Aș voi să șcie cānd sosesc, să vie, acum le pociu ajută cum se cade.

Alma.

Punș regal. Toarnă peste 980 grame de zahăr 17 centilitre de ceai limpede și, după ce zahărul se va fi topit, adaugă zamă de la 2 lămii, de la 2 portocale, apoi 35 centilitre de bordo, cam tot atâta vin alb de Rin și șampanie, și 18 centilitre arac. După ce totul e gata, toarnă lichidul în sticle, pe care le ții în gheață pentru a putē servi la masă punșul rece.

De la Vălcele (Előpatak.)

De când me aflu pe aici, mai de multe ori eram să apuc peana ca să ve scriu ceva, dar dulcea nelucrare, (să nu ție lenca) ce te apucă pe la băi, m'a făcut să ajung capătul sezonului, de unde acuma n'am să ve scriu de timpul prezente, ci mai mult de cel trecut.

Să încep cu timpul bun, carele este suprema necesitate la băi; a început pe la finitul lui iulie, și continuă a fi frumos mereu, carele a atras pe mai mulți oaspeți, ca în anii trecuți.

Aceste băi fiind în fundul Ardealului și apropiate de frontiera României, precum dovedesc și listele, jumătatea oaspeților este din România, deci de dragul pungii acestora și maghiarii vorbesc românește, — comuna din 200 case, este curat românească, afară de composorii otelelor, cari s'au incubat în mijlocul comunei, lângă fântănele cu apă.

Școala confesională deja e prefăcută în școală de stat, în care nu se mai învață românește, — dregătorii composoriatului susțin idea de stat maghiar, și nici pandurului român nu e permis să vorbească românește, numai ungurește; dar toate indeșert, încă și fetele de la fântână, cari împart apa, poartă panglici de tricolar românesc și vorbesc tot românește, dar șciu și ungurește; totuș un logofet de supraveghiere este dur cu ele, le numește murdare și le amenință cu spargere de cap.

Apele de aici sunt pentru stomac, și pentru scădat, atât calde cât și reci. Ce să scriu despre cură? este asemenea laturor băilor, — te scoli la 6 ore, bei apă până la 7, la 8 ore cafea, sub acest timp făcând preumblări continue, și cântă banda țigănească de la Cluș; în programă totdeauna este și un cântec românesc; după cafea cetirea jurnalelor, în cabinetul de lectură, — avem „Gazeta Transilvaniei“, „Timpul“ și „Voința Națională“ din București, — în urmă se fac băile, până la timpul mesei, carele este punit la 12 ore, — otellerii de pe aici, și în genere de pe la noi, nu se pot asemăna celor din străinătate, apoi vinurile lasă mult de dorit. După amiazi, pe la 5, începe muzica, oaspeții și damele es în toalete mai elegante la preumblare și fântâni, până la 7 ore, când se pun iară la mese.

Am să observ, că dacă Dșeu nu dă ploaie, de udatul ce-l fac cu un butoiș, te acopere praful — de și taxa de cură face 6 fl. de persoană. Vin mulți excursioniști și bicicliști de pe la Brașov; pe promenade mulțime de copilași cu bonele și cei mai mărișori cu jocurile lor nefinite; apoi fetișoarele țărance cu fragi, smeure, mure, unt proaspăt și altele.

A fost pe aici și actori teatrali maghiari, dar le-amers cam slab, de unde, pe la mijlocul lui august, s'au și depărtat, — în toate duminicile și joile, joc de tomboală arangiat cu câștiguri de vase de porcelan; s'a făcut și câteva serate cu dans, dar n'au reușit, căci nu venia militarii de la Brașov, așteptați cu dor.

Se întemplă pe aici și lucruri hazlii, ca în toată lumea se fac cunoștințe și relațiuni mai delicate. Un domn șzolgabiró, carele făcea curte unei dame cântărețe, dându-se cu luntrea pe lac, a bunăseamă fiind reu administrator, se resturnară în apă până în grumazi, eșind din baltă ca niște șoareci ploați — lumea ridea de spectacol.

Încă una: o domnișoară dăscăliță, care cu tot prețul pretotindenea ar dori să apară, între 11—12 ore,

face preumblare pe promenadă într'un halat (Schlafrock) alb, atât de transparent, încât toate rotunđimile-i devin prea aparente; lumea admiră și face comentare asupra acestui gust exotic.

De și e timpul admirabil de frumos, oaspeții se răresc, obșervi că în toată ziua sunt mai puțini, — în urmă pleci și tu, și nu-ți rămâne alta decât reminiscința, punga goală, și dacă ți-a priit cura, un stomac cu mai mare apetit.

OASPE DE BAIE.

Canovas del Castillo.

— La portretul de pe pagina 389. —

Am publicat și noi șcirea, că ministrul-president ai Spaniei, Canovas del Castillo, a fost ucis de un anarhist, Angiolito, la Santa-Agneda, stațiune balneară aproape de San-Sebastian, unde petrece regina cu curtea sa și unde se duse și Canovas cu câteva zile mai nainte spre a face raporturi reginei.

În nr. acesta dăm portretul ministrului ucis, înșoțindu-l aici cu următoarele schițe biografice:

Antonio Canovas del Castillo s'a născut la Malaga la 8 februarie 1828, a urmat la Madrid cursurile de filosofie și de drept și a intrat în diaristică. În acelaș timp el se îndeletnicia cu serioase lucrări literare și istorice; el publică chiar un volum de versuri „Poesiilor lirice“ și „La Campana de Huesca“, o cronică a secolului al doispredecelea. Apoi se aruncă în politică.

După ce a ocupat diferite funcțiuni importante, între cari aceea de ambasador la Roma, dl Canovas a devenit ministru de interne în 1864, apoi mai târziu, ca ministru de finante și al coloniilor, el prezintă un proiect de lege, pentru desființarea sclaviei negrilor.

După ce combătă în adunările constituante proiectele de constituțiune democratică, dl Canovas del Castillo fu unul din șefii mișcării care aduse pe Alfons XII pe tron.

În urmă, la 31 decembre 1874, el primi președința ministerului de regență, pe care o ținu până la 1875, când se retrase.

În 1876 el reprimă a doua încercare de răsboiu al Carliștilor și o primă răscoală în Cuba.

La 18 ianuarie 1884 el formă un nou cabinet conservator. Dar iarăș fu silit să părăsească ministerul pentru că a refuzat să lase pe regele Alfons al XII să viziteze provincia Murcia, hântută de holeră. Regele fu silit să cedeze și ministrul se duse el însuș la teatrul flagelului pentru a ajută pe victime.

În fine, după moartea regelui Alfons, dl Canovas a mai luat în diferite rânduri președința consiliului. Pentru cea din urmă oră, luă guvernul la 1894, stând în fruntea aceleuia până la moartea sa. A fost înmormântat cu mare pompă; iar ucigașul condamnat la moarte, a fost executat.

Algirieni.

— La ilustrația de pe pagina 392. —

Algeria până chiar și în timpul din urmă a oferit obiecte de studii interesante celor ce se ocupă cu etnografia. Ilustrațiunea noastră represintă o grupă de oameni de acolo.

Aceasta grupă se împarte în două. Figurele din dreapta înfățișează patru fete de la oraș; iar în grupa din stânga se află un flăcău de la sat și trei fete asemenea de la sat.

Grupa primă reprezintă tribul arabic; a doua tribul berberian.

Arabii nu sînt indigeni, ei au emigrat acolo din Asia; buzele umflate, oasele din față și nasul turtit, arată că aparțin maurilor.

Arabii se găsesc mai cu seamă la orașe, iar la satele berberii. Acești din urmă și-au conservat mai bine tipul original, decât arabii; sînt mai vînjoși, mai sirguincioși și mai primitivi de civilizație.

LITERATURĂ ȘI ARTE.

Știri literare și științifice. *Dr. dr. Weigand* își urmează și în anul acesta călătoria de studiu printre Români; în săptămîna trecută a fost prin Sălagiu, de acolo s'a dus în Săltmar. — *Dna Laura Vampa*, noua colaboratoare a foii noastre, scrie o comedie de caracter în trei acte, pe care o va prezenta direcției Teatrului Național din București. — *Profesorul Cramausel* a plecat din Transilvania spre Zagabria, spre a-și continua studiile, începînd de acolo prin Italia și până în Franța. — *Dr. Gavril Boduarianu* din Arad publică invitare de prenumerațiune la poeziile sale, care vor apărea sub titlul „Oglinda inimii mele”.

Clasa noastră cultă citește mai puțin decât țărîimea. Secretariatul Asociației transilvane a prezentat adunării generale din Mediaș și un raport despre producțiunea literară la noi. În acesta se dice: „Este o notă caracteristică, dar puțin măgulitoare pentru straturile culte ale poporului nostru, că producțiunea literară a putut lua un avânt mai mare numai pe acele terenuri, unde trecerea operelor literare este o exigență a impregiurării date — înțelegem literatura didactică. — ori apoi unde autorii contează de-a dreptul la spriginul și la trebuințele țărîimei române, până când operele destinate pentru cercuri mai culte trec, și prin urmare se și produc în număr cu mult mai neînsemnat. Această impregiurare remarcată și în raportul nostru din anul trecut ese la iveală în mod foarte evident din cifrele tabloului prezentat mai sus, cari arată, că jumătate din cele 200.000 cărți românești, tipărite în anul trecut, sînt manuale de învățămînt, iar restul în cea mai mare parte, — (anume 50.000 călindare, și cuota preponderantă a scrierilor de literatură frumoasă, cari, după cum vom mai vedea, sînt aproape exclusiv populare,) — este destinat pentru poporul de rînd. În proporțiunea cea mai mică ni se prezintă cărțile scrise pentru așa numita noastră „intelligență”, și cât de neîndestulitor este spriginul dat literaturii române de acest strat al publicului nostru, reese în mod foarte evident din impregiurarea, că aproape toți autorii, cari au lucrat pe acest teren, nu au îndrăsnit a-și publica operele, decât numai în foițele diarelor, ca să le poată apoi retipări și astfel să-și ușureze sarcinile împreunate cu editarea lor. De asemenea vedem, că și tirajul organelor noastre publicistice populare este aproape egal cu tirajul diarelor și revistelor, cu toate că presa periodică la toate popoarele culte formează în măsură preponderantă lectura cercurilor înaintate în cultură și numai în proporțiune disparentă și lectura poporului de la țară. Cu alte cuvinte: ci-

frele tabloului nostru dovedesc, că publicul cult român cetește — relativ — cu mult mai puțin și jertfește și mai puțin pentru hrana sa spirituală, decât țărîimea română”.

Enciclopedia Română. Am primit broșura a cincea din „Enciclopedia Română” editată de librăria W. Krafft în Sibîiu, sub direcția dlui dr. Cornel Diaconovitch. Broșura conține peste 1000 de articole (Balneum — Beulé) cu numeroase ilustrațiuni. Dintre articolele mai mari, de interes special românesc, amintim: Banat, Băncile (cu ilustr. Palatul Băncii naț. din București), Barac, Ioan, Baranyi călugărul, Bărăția, Barbu, Barceanu, Barițiu (cu ilustr. Medalia bătută de Academia română în onoarea lui,) Barozz, Bărsescu, Basaraba (de D. Onciul,) Basarabia (de Z. C. Arbure,) Beins (cu 3 ilustr.: gimnasiul, internatul Pavelian de băieți, școala de fete,) Berariu, Bere (cu 4 ilustr.: instalațiunile stabilimentului Bragadiru din București.) Dintre celelalte ilustrațiuni mai amintim: Bananierul, Batoza (mașina de treerat) etc. Este de dorit ca publicul nostru, care nu spriginește aproape nimic ce-i literar, să nu rămână indiferent cel puțin față de această publicațiune. Abonamentele se fac la editorul W. Krafft în Sibîiu (Nagyszeben) și se achită în rate de fl. 5.— pentru 5 fasc., ori de fl. 10.— pentru 1 tom. Pentru România la librăria D. Storck & Müller în București pentru câte 5 ori 10 fasc. à lei 2.50.

Biblioteca Noastră. Nr. 3 și 4 din „Biblioteca Noastră” de sub direcția dlui E. Hodoș în Caransebeș înfățișează un progres al acestei publicațiuni. Cuprinsul este: „Versuri și proză” de distinsul nostru poet dl George Coșbuc. Acest număr dublu conține și două portrete ale autorului, precum și unele notițe biografice, care de sigur vor fi cetite cu plăcere. Iată și cuprinsul, versuri: *Diva învierii, Andromache, Legendă, Cîntec, Lordul John, Sonet, De pe deal, Dușmancele, Pe lângă boi, Numai una;* proză: *Vorba ăluia, 14 Țicători explicate, apoi 6 articoli: Ce ne-au dat Slavii și Grecii, Heu quale portentum, Pe culmea muntelui, Neaga, O poezie nemțească de Alexandri, Popa Cogioc.* Toate bucățile, publicate acum întîia-ori în volum, afară de cele 3 poezii din urmă, sînt revădute și îndreptate de poetul însuș. „Biblioteca Noastră” se poate cu tot dreptul mândri de spriginul poetului și ne place a crede, că publicul românesc, care nu prea are obiceiul a cumpăra cărți românești, va grăbi să-și procure cel puțin aceasta colecțiune de lucrări ale celui dintîiu poet al nostru astăzi în viață. Prețul este numai 28 cr.

Pentru vizitătorii de morți. *Dr. dr. Stefan Erdélyi*, medic în Orăștie, a scos la lumină acolo o lucrare folositoare intitulată: „Manual pentru usul necroscopilor comunal”. Lucrarea conține toate instrucțiunile trebuincioase pentru un necroscop comunal, ca să poată constată dacă persoana respectivă în adevăr a murit. Un manual de sigur binevenit, care va putea fi întrebuițat cu succes. Prețul 2 coroane.

Concerte și reprezentații teatrale. *La Boxovici* tinerimea studioasă din Valea Almajului a dat la 15/27 august o reprezentație teatrală, jucînd piesa „Zăpăciții” comedie de T. Alexi. După reprezentația teatrală dans. — *La Țerțel*, lângă Brad, în fostul comitat al Zarandului, va fi duminică la 17/29 august un concert popular, urmat de dans, cu privilegiul sfințirii bisericii gr. or. renovate. — *La Comloșul-mare*, tinerimea studioasă română a dat în 10/22 august o reprezentație teatrală, jucînd „Isprăvile lui Păcală” comedie în 3

acte, după Molière, apoi a urmat dansul. Tot acolo, la Stă Mărie, corul vocal gr. or., a dat un concert popular, serbând ruga, care s'a sfârșit apoi prin petrecere cu dans. — *La Văca* tinerimea română a arangiat vineri în 15/27 august producțiune teatrală, jucând piesa „Prin moarte ia victorie“, comedie într'un act de Kotzebue. După teatru a urmat dans. — *La Selște* inteligența română va da duminică la 17/29 august, concert, în care se vor cânta compoziții de Dima, Vidu, T. Popovici, Musicescu și Ionescu.

Inaugurarea monumentului de la Răsboeni. Monumentul ce patrioții ofițeri ai regimentului de Răsboeni ridică pe locul unde a urmat bătălia marelui Ștefan cu Turcii, se va inaugura în a doua jumătate a lunii septembrie, din cauză că în august dnii ofițeri au a fi ocupați cu concentrarea de rezerviști. Pe piramida înaltă de aproape 5 metri va fi inclavat un medalion de bronz reprezentând pe Ștefan-cel-Mare, dator daltelui Constantin Hegel, ilustrul autor al stat. ei lui Miron Const. Serbarea, presidată de dl V. A. Urechia, va fi splendidă.

C E E N O U ?

Hymen. *Di Iuliu Coroianu* va serba duminică la 17/29 august cununia sa cu dsoara Dorina-Silvia Rațiu, fiica dlui dr. Ioan Rațiu, în biserica gr. or. română din suburbiul Iosefin în Sibiu.

Jubileul episcopului Mihail Pavel. În toamna aceasta se vor împlini 25 de ani, de când episcopul gr. e. de acuma al Orășii-mari, Esc. Sa Mihail Pavel a luat numai episcop la Gherța, de unde apoi, după 7 ani, a fost transferat la Oradea-mare. Din incidental acesta, vicarul capitular, Rds. D. dr. Augustin Lauran, precum aflăm din ziarele maghiare locale, a îndreptat către cler un cercular prin care îl invită să serbeze cu onorurile cuviincioase acest jubileu rar.

Adunarea Asociațiunii în Mediaș s'a ținut vineri și sâmbătă, adică la 15/27 și 16/28 august. Despre succes vom raporta în numărul viitor. Deocamdată însemnăm că ministrul de interne a aprobat schimbarea titlului și a statutelor; prin urmare de acuma înainte titlul va fi acesta: „Asociațiune pentru literatura și cultura poporului român“. Din raportul comitetului, prezentat adunării, aflăm că se propune înființarea unei Case Naționale în Sibiu; ridicarea unui internat de băieți în Sibiu, pentru care „Albina“ a dăruit cu privilegiul jubileului său 20.000 fl.; ținerea adunării generale totdeauna la 8/20 septembrie, stă Mărie mică. Școala civilă de fete cu internat a Asociațiunii se află în normală dezvoltare. Averea Asociațiunii: 131.000 fl. 58 cr. și 85.000 lei; față de anul precedent un scădemânt de 15 117 fl. 72 cr. Biblioteca are 3345 opuri, în 9789 tomuri, 5922 broșuri. Despărțimintele au lucrat mai cu spor, dar câteva n'au dat nici un semn de viață. Proiectul de budget pentru anul 1898 se cifrează la fondul general cu 11.730 fl. 40 cr. venite și tot atâtea cheltueli. Între cheltueli se află și următoarele remunerațiuni: secretarul I 400 fl., secretarul II 300 fl., cassarul 200 fl., bibliotecarului (care până acum a avut numai 120 fl.) 200 fl.; cancelistului 300 fl., simbria servitorului (care mai înainte a fost 180 fl.) 240

fl.; apoi spese de cancelarie, luminat și încălzit 300 fl. etc. În total, susținerea biuroului central e prelîminată cu 1940 fl. cheltueli.

„Gazeta Transilvaniei“ în contra „Casei Naționale“ „Gazeta Transilvaniei“ combatând idea, d'a se înființa la Sibiu o Casă Națională, cu un capital de 100.000 fl. incheie: „Sunt alte trebuințe mult mai mari și mai urgente, decât „Casa națională“ proiectată. În deci de puncte se recere ajutor pentru a pute rezistă în lupta culturală națională. E lipsă de cărți, de scrieri instructive populare, de școale, de bibliotecă și cabinete de lectură populare etc. Dacă e vorba de a se jertfi un capital de 100.000 fl., atunci aceste trebuințe sunt a se acoperi mai întâiu. Numai după ce se va satisface exigențelor critice stări actuale, dându-se poporului pretutindeni sprijinul necesar cu urgență, și numai după ce prin desfășurarea unei activități sistematice în direcția aceasta lupta noastră culturală va fi organizată, ne vom pute gândi la îmbunătățiri cum ar fi ridicarea proiectatei „Case naționale“.

Școalele române de fete *La școala civilă de fete din Sibiu a Asociațiunii* înscrierile pentru viitorul an școlar se fac la 1—6 septembrie; examenele de emendare se țin în 3, cele primare în 4 septembrie; prelegerile încep la 6 septembrie. Didactrul pe lună 2 fl.; taxa internatului 200 fl pe an. — *La școala superioară de fete din Arad* înscrierile se fac la 1—5 septembrie, prelegerile încep la 6, elevete interne plătesc pe an 140 fl. și 20 fl. didactru. — *Reuniunea femeilor române din Brașov* a înființat un internat, în care fetițele se primesc cu taxă de 14 fl. pe lună; orfanele și săracele pot fi primite gratis. — *La Școala din Șimleu*, înființată și întreținută de Reuniunea Femeilor române selăgene, înscrierile se fac în 1—6 septembrie; pentru trei eleve se publică câte 1 stipendiu de câte 15 fl.

Blașul în contra Casei Naționale. La notița noastră astfel intitulată din nr. trecut, primim următoarea „rectificare“: Nr. 2/97 -8. Blaș la 21/8 n. 1897. Ve rog a rectifica șcirea dată în nr. 32 sub titlul: „Blașul în contra Casei naționale“ într'acolo: că despărțimântul XI numai intru atâtea e în poțriva casei, intru cât aceea e plănuită a se ridica din fondurile Asociațiunii. Cu deosebită stimă: Despărțimântul XI Blaș al Asociațiunii transilvane. *A. C. Domșa* secretar.

Au murit: *Ioan Hossu*, paroc și protopop al Coșognei, la 16 august, în etate de 75 ani; *Anania Mureșan*, paroc gr. or. în St. Maria, la 11 august, în etate de 60 ani; *Andrei Truța*, perceptor la sedria orfanală din comitatul Coșognei, la 17 august, în etate de 54 ani.

Călin্দarul săptămânei.

Duminea a 11-după Rosali. Ev. dela Mateu, c 18. gl. 2 a inv. 11.		Duminea a 11-după Rosali. Ev. dela Mateu, c 18. gl. 2 a inv. 11.	
Țiua sept.	Calendarul vechiu	Călin্দ. nou	Sorele
Duminea	17 Mart. Miron	29	Tăierea c. s. L. 4 52 6 23
Luni	18 Mart. Flor și Laur	30	Benjamin 4 54 6 26
Marti	19 Mart. Andreiu	31	Rebeca 4 55 6 14
Mercuri	20 Prof. Samuil	2	Sept. Egidus 4 57 6 12
Joi	21 Apost. Tadeu	3	Efraim 4 58 6 10
Vineri	22 Mart. Agatonie	4	Serafina 5 0 6 17
Sâmbătă	23 Mart. Lupu	5	Rosalia 5 2 6 15

Proprietar, redactor respunďător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ALDÁS NR. 296 b.)

CU TIPARUL LUI IOSIF LÂNG ÎN ORADEA-MARE.